

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра фундаментальної та прикладної геології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету геології,
географії, рекреації і туризму

Катерина КРАВЧЕНКО

сербина 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕГІОНАЛЬНА ГЕОЛОГІЯ

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u>
спеціальність	<u>103. Науки про Землю</u>
освітня програма	<u>Геологічна зйомка, пошуки та розвідка корисних копалин</u> <u>Геологія нафти і газу</u>
спеціалізація	
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

“27” серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Горяйнов С. В., к. геол.-мін. н., доцент кафедри фундаментальної та прикладної геології

Програму схвалено на засіданні кафедри фундаментальної та прикладної геології

Протокол від “26” серпня 2025 року № 9

В. о. завідувача кафедри фундаментальної та прикладної геології

_____ Олена ХРІПКО
(підпис)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм «Геологічна зйомка, пошуки та розвідка корисних копалин» та «Геологія нафти і газу»

Гарант освітньо-професійної програми «Геологічна зйомка, пошуки та розвідка корисних копалин»

_____ Сергій ГОРЯЙНОВ

Гарант освітньо-професійної програми «Геологія нафти і газу»

_____ Ірина САМЧУК

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від “27” серпня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ Юлія ПРАСУЛ
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «РЕГІОНАЛЬНА ГЕОЛОГІЯ» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Геологічна зйомка, пошук та розвідка корисних копалин» та «Геологія нафти і газу» підготовки бакалаврів за спеціальністю 103. Науки про Землю.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблення знань про сучасні геодинамічні обстановки різних регіонів планети та про будову її континентальних сегментів, які є результатами тектонічних перетворень колишніх геодинамічних обстановок.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів стійких знань про будову океанічних акваторій, різних континентів та їхніх регіонів, і про геологічну будову України.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
36 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
–	
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
	–

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

K03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

K04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

K08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K13. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

K17. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер (геологічних об'єктів та процесів).

K22. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПР04. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю.

ПР06. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер

ПР10. Аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах

ПР12. Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи загальної, історичної, структурної геології, гідрогеології, геоморфології, геотектоніки тощо

1.8. Пререквізити: Структурна геологія та геокартування, Геотектоніка.

Навчальна дисципліна як складова освітньо-професійних програм геологічного спрямування повністю відповідає підготовці спеціалістів, здатних досягати Цілей сталого розвитку ООН, забезпечуючи людство необхідною мінеральною сировиною.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Зміст, мета і значення дисципліни. Регіональна геологія як наука про будову і історію Землі. Прикладний аспект регіональної геології. Історія регіональної геології.

Стадії та обставини циклу Вілсона. Зростання материків як продукту циклу. Будова материків як перехресно-складчастих утворень, подекуди прикритих осадовим чохлам змінного стратиграфічного обсягу і пронизаних вулканоплутонічними пасмами та ареалами. Загальне просочення метасоматозомою, що потребує особливого довивчення.

Тема 2. Геодинамічні обставини і геологічні процеси, що у них відбуваються. Передрифтова активізація. Внутрішньоконтинентальний рифт. Пасивна континентальна окраїна. Серединно-океанічний хребет. Океанічна плита. "Гарячі точки" та вогняні траси. Острівні дуги різних типів. Окраїнні моря різних типів. Активні континентальні окраїни та їхні режими. Колізійні орогени. Области пенепленізації - місця консервації реліктів колишніх обставин.

Практична робота № 1. Укладання схеми розповсюдження геодинамічних обставин.

Тема 3. Геологія Європи. Загальний план геологічної будови Європи. Східно-Європейська древня платформа. Західноєвропейська молода платформа. Інші геологічні регіони Європи (байкаліди, каледоніди, герциніди). Європейський сегмент Альпійсько-Гімалайського складчастого поясу.

Практична робота № 2. Укладання карти структурного районування Європи

Тема 4. Геологічна будова і корисні копалини Азії. Сибірська платформа. Геоблоки Китайської платформи. Індостанська платформа. Урало-Монгольський складчастий пояс. Альпійсько-Гімалайський складчастий пояс. Західно-Тихоокеанський складчастий пояс.

Практична робота № 3. Укладання карти структурного районування Азії.

Тема 5. Геологічна будова і корисні копалини Північної Америки. Північноамериканська докембрійська платформа. Палеозойські складчасті системи (Атлантиди). Молода платформа Галф-Кост і Мексиканська западина. Складчастий пояс Північно-Американських Кордільєр. Антильсько-Карібська область. Основні етапи геологічного розвитку Північної Америки.

Тема 6. Геологічна будова і корисні копалини Південної Америки. Південноамериканська докембрійська платформа. Патагонська молода платформа. Андський складчастий пояс. Плита Скоша.

Тема 7. Геологічна будова і корисні копалини Антарктиди. Антарктична докембрійська платформа. Антарктичний складчастий пояс. Історія геологічного розвитку Антарктиди.

Тема 8. Геологічна будова і корисні копалини Австралії. Австралійська докембрійська платформа. Тасманський складчастий пояс: складчаста система Аделаїда, Лахландська система, складчаста система Нова Англія, тихоокеанська окраїна Австралії.

Тема 9. Геологічна будова і корисні копалини Африки. Африкано-Аравійська докембрійська платформа. Складчаста система Капських гір. Мавританська складчаста система. Складчаста область Атлас. Мезокайнозойські рифтові зони.

Тема 10. Геологія України. Структурне районування України. Український щит. Дніпровсько-Донецька западина. Донецька складчаста споруда. Причорноморська западина. Волино-Подільська плита. Гірський Крим. Альпійська складчаста споруда Карпат.

Практична робота № 4. Укладання карти структурного районування України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
Тема 1	6	2				4	7	1				6
Тема 2	16	4	4			8	14	1	1			12
Тема 3	14	4	2			8	14	1	1			12
Тема 4	14	4	2			8	14	1	1			12
Тема 5	12	4				8	11	1				10
Тема 6	12	4				8	11	1				10
Тема 7	10	2				8	11	1				10
Тема 8	10	4				6	11	1				10
Тема 9	10	4				6	11	1				10
Тема 10	16	4	4			8	16	1	1			14
Усього	120	36	12			72	120	10	4			106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден / заоч
2	Укладання схеми розповсюдження геодинамічних обстановок	4 / 1
3	Укладання карти структурного районування Європи	2 / 1
4	Укладання карти структурного районування Азії	2 / 1
10	Укладання карти структурного районування України	4 / 1
	Разом	12 / 4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин ден / заоч
	Робота з навчальною літературою, конспектами лекцій, картографічними матеріалами для поглиблення знань та формування компетентностей за темами дисципліни; підготовка до виконання практичних робіт	
1	Актуалізувати знання про стадії та обстановки циклу Вілсона	4 / 6
2	Поглиблення знань про будову океанічних акваторій. Розгляд схеми тектонічного районування Середземномор'я	8 / 12
3	Поглиблення знань про геологічну будову Європи. Вивчення схеми тектонічного районування Європи	8 / 12
4	Поглиблення знань про геологічну будову Азії. Вивчення схеми тектонічного районування Азії	8 / 12
5	Поглиблення знань про геологічну будову Північної Америки. Вивчення схеми тектонічного районування Пн. Америки	8 / 10
6	Поглиблення знань про геологічну будову Південної Америки. Огляд схеми тектонічного районування Півд. Америки	8 / 10
7	Поглиблення знань про геологічну будову Антарктиди. Огляд схеми тектонічного районування Антарктиди	8 / 10
8	Поглиблення знань про геологічну будову Австралії. Вивчення схеми тектонічного районування Австралії	6 / 10
9	Поглиблення знань про геологічну будову Африки. Вивчення схеми	6 / 10

	тектонічного районування Африки	
10	Поглиблення знань про геологічну будову України. Вивчення схеми тектонічного районування України	8 / 14
	Разом	72 / 106

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені

7. Методи навчання

Теоретичний матеріал викладається у вигляді лекцій з застосуванням мультимедійних презентацій для показу фотоматеріалів, що ілюструють відповідну тему. Практичні заняття проводяться з застосуванням комплектів геологічних карт (навчальних та реальних) в паперовому та / або електронному вигляді. У дистанційному форматі застосовуються інтернет-ресурси з демонстрації геологічних та тектонічних карт, що відповідають сучасним та древнім геодинамічним обстановкам різних материків та їхніх частин. Потрібні ресурси студенти шукають переважно самостійно (згідно ПР04. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю).

Під час дистанційного навчання лекційні та практичні заняття проводяться он-лайн з використанням платформи Zoom.

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється за допомогою оцінки якості робіт, що проводяться під час практичних занять та контрольної роботи. Максимальна сума балів - 60.

Підсумковий контроль - екзаменаційне тестування у системі Moodle. Максимальна сума балів - 40.

9. Схема нарахування балів

Контрольне оцінювання за результатами виконання практичних робіт та самостійної роботи - максимум по 6 балів за кожен роботу:

6-5 балів – робота правильно виконана, оформлена, здана вчасно та захищена;

4-3 бали – є помилки, але простежується знання матеріалу, здана вчасно, захищена;

2-1 бал – робота здана, більша частина роботи неправильно виконана, не містить висновків, не захищена;

0 балів – робота не виконана.

Контрольна робота – у вигляді тестових завдань.

Допуск до підсумкового екзамену - отримання 10 балів за результатами поточного контролю.

Екзамен у системі Moodle - 20 питань з тем курсу.

Поточний контроль		Підсумковий семестровий екзамен	Сума
Практичні роботи №№1-4 (по 6 балів)	Контрольна робота		
24	36	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Космачов В. Г. Регіональна геологія. Частина І. Східно-Європейська платформа: Навчальний посібник / В. Г. Космачов, М. В. Космачова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. 57 с.

Огар В. В. Регіональна геологія : підручник К., 2023. 303 с.
http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/Regional_Geology_2023.pdf

Додаткова література

Горайнов С. В. Альпійські тектонічні рухи і соляна тектоніка Східної України / С. В. Горайнов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія», 2022. Вип. 56. С. 67-75. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-04>

Горайнов, С. (2023). Тектонічна природа Українського щита. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія», (59), 18-27. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-59-02>

Горайнов, С., Удалов, І. (2023). Аномальна позиція палеозойських скидів Західного Донбасу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія», (58), 38-48. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-58-03>

Огар В.В. Регіональна геологія : навч. посіб. Київ, 2017.

Goryainov S. Metamorphic and metasomatic complexes of the Middle Pobuzhye. - ScienciaScripts, 2021. - 164 p.

Goryainov S. Metamorphic and metasomatic complexes of the Ukrainian shield. - ScienciaScripts, 2021. - 291 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. «Геологія. Географія. Екологія» [Сайт]. <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/>

Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В. Н. Каразіна [Сайт]. <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr>